

ФРОНТИР

КСЕНІЯ ДВОРНИКОВА

**ВИЖИТИ
В ГОСТОМЕЛІ:
21 ІСТОРІЯ З МІСТА-ГЕРОЯ**

Харків
«ФОЛІО»
2025

ВСТУП

У Гостомелі були «дороги смерті» і «дороги життя». Зараз ними швидко проїжджають автівки й автобуси, однак у лютому й березні 2022 року шлях на виїзд із містечка під Києвом пролягав крізь кулі російських снайперів, гори спаленої техніки, всіяні трупами вулиці й російські блокпости.

Звичайні жовті маршрутки з написом «ЕВАКУАЦІЯ» були найбажанішими в трагічні березневі дні, бо саме ними рятувальники вивозили людей і тварин з охопленого вогнем і смертю містечка. Місць вистачало не всім. І навіть з часом почуття провини тих, кому вдалося виїхати, переживши тижні горя, смутку й невизначеності, покинувши все майно й утративши дім, жевріє й іноді спалахує.

Місцеві мешканці, які пережили вторгнення російської армії, кадировців і бурятів на вулицях, катівні й полон, росіян у своїх квартирах і хатах, вижили в розстріляних автівках, обв'язаних білими простирадлами з написами «ДІТИ», одночасно хочуть і не хочуть говорити про це, повертаючись у минуле. Для одних ці розмови стали першим кроком до внутрішнього зцілення від війни й до усвідомлення, що це вже пережито. Для інших — першою відвертою розповіддю-сповіддю, щедро всіяну сльозами.

З одного боку відчувалося бажання стерти з пам'яті всі жахи війни, яка охопила 24 лютого селище міського типу під Києвом, знане у світі завдяки літакам «Антонова», які на цей аеродром прилітали й відлітали. Того ранку кадри з десятками чорних російських гелікоптерів, які летіли над дахами будинків, побачив увесь світ. А потім світ побачив, як ці гелікоптери падають, а українці, які чекали в перший день великої війни новин, зрозуміли: українська армія не складе зброї. У Гостомелі план росіян взяти Київ за три дні й принести «руській мір» українці розбили щент — і це той інший бік, чому ці історії мають бути почутими.

Гостомель був не просто в окупації — він був на лінії вогню і став одним із найгарячіших епіцентрів війни.

Але гостомельці не були мовчазними жертвами окупантів-росіян, беззбройні люди продовжували й продовжують свій спротив окупації й війні. Об'єднані й згуртовані сусіди, сотні чужих людей, яким довелося стати одним організмом і домовлятися в пекельних умовах укриттів, робили все для допомоги українській армії. Колони техніки росіян палали не просто так.

У серці Європи у XXI столітті відбулась війна цивілізацій, протистояння культур і цінностей, світла і темряви, добра і зла.

Не все почуте надруковано, бо війна триває. Голоси не всіх прозвучали на цих сторінках, бо військові виконують завдання. І, буду вірити, ще поділяться спогадами, а для багатьох ще не прийшов час розповісти свою

історію. Кримінальні провадження розслідують, полонені росіянами мешканці Гостомеля чекають на своє визволення, як і їхні родини. Війна триває, на кладовищі Гостомеля з'являються нові українські прапори, під якими знайшли спочинок воїни.

Багато вирв уже закрили, чимало будинків відновили, частину знесли так, наче ніколи й не було, а частина ще чекає на свою відбудову.

Люди відновлюють свої оселі, продовжують повертатися тепер уже в місто-герой Гостомель, а хтось сюди переїхав, тікаючи від війни в інших куточках країни, обравши для життя зелене місто з озерами. Так і живе Гостомель — із вдячністю українським військовим і вірою в те, що світло, як і завжди, переможе темряву.

Слава Україні! Героям слава!

Військовий, який першим збив російський вертоліт на підльоті до Гостомеля

*Сергій Фалатюк, старший лейтенант,
командир 2-ї зенітно-ракетної батареї
зенітно-ракетного артилерійського
дивізіону військової частини 3018
Національної гвардії України.*

ВИБІР. СЛУЖБА ЗА КОНТРАКТОМ

Служу за покликом душі. Завжди хотілося чогось серйозного в житті. Як почався Майдан, я ходив до школи, тож не брав участі у протестах, а потім почалася війна. Багато знайомих служили тоді в «Азові» і це мотивувало: вони розповідали свої бойові історії, що вони проти російської армії воюють, і хотілося й мені послужити.

Став до лав Національної гвардії України. Мені було 19 років, коли у 2016-му поїхав в АТО, а згодом перевівся в частину 3018 на Київщині. Вона була створена за стандартами НАТО й вважалася найпотужнішою військовою частиною НГУ: було більше озброєння, займалися підготовкою особового складу до бойових дій, до відбиття агресора й до звільнення наших на той період окупованих територій у Луганській і Донецькій областях.

У лютому 2022 року я був молодшим лейтенантом, командиром зенітно-ракетного взводу військової частини 3018, яка тоді була в Гостомелі. Тоді мені було 24 роки, майже 25.

ЯКИМ БУВ ГОСТОМЕЛЬ

Коли приїхав вперше, то Гостомель мені видався спокійним, маленьким, компактним містечком, чимось нагадував мою рідну Калинівку. Я бачив, як Гостомель розвивався, можна сказати, квітнув. Там уперше побачив «Мрію», коли літак злітав чи сідав, — аж затамовував подих, бо він був таким великим, а летів низько-низько, аж тінь лягала.

ПЕРЕД ВТОРГНЕННЯМ

Коли у ЗМІ почали писати, що може бути російське вторгнення, ми, як військові, це аналізували, але я не думав, що воно буде саме з Білорусі. Міркували: може, росіяни підуть по окупованих територіях Луганської та Донецької областей. Коли б із боку Білорусі пішли, то, може, це був би відволікаючий маневр, постріляли і на цьому все, щоб розтягнути наші війська. Але, з іншого боку, думали й про те, що якщо росіяни хочуть захопити всю Україну, то з Білорусі буде найкоротший шлях до столиці. Так воно й вийшло.

Увечері 23 лютого нам передали, що в Білорусі формуються колони. Куди вони будуть виїжджати після закінчення масштабних навчань, ніхто не знав. Також інформували, що в Білорусь залетіло багато гелікоптерів,

але теж незрозуміло, чи забирати особовий склад, чи для чогось іншого.

Я зібрав свій особовий склад, нагадав їм тактико-технічні характеристики озброєння, силуети гелікоптерів, які, як нам передали, залетіли в Білорусь, — це були К-52, К-50. Показав своїм підлеглим, як вони виглядають.

На аеродромі стояла «Мрія», саме на злітній смузі була. Потім почала блимати смуга, думали, може, буде «Мрія» злітати красиво, всі вийшли на дах будівлі подивитися, але вона не злетіла, її в ангар забрали. Злетів «Руслан». Поговорили, повечеряли, розпалили вогонь, посмажили сала й пішли на пости — нести службу.

ОЧІ БАЧАТЬ, ПРИЛАДИ — НІ

Я сидів на радіостанції всю ніч. Десь о четвертій годині ранку одна з позицій передала, що щось летить дуже гучно, а в Києві якісь вибухи. І я побачив, що вже обстрілюють столицю. У той момент зрозумів, що почалось повномасштабне вторгнення. Уранці прочитали, що Путін оголосив війну — СВО це назвали. Ми почали готуватися до зіткнення з противником, наша бригада в той час була вже на Луганському напрямку. І потім передали, що був прорив кордону з півночі й противник висувається на столицю.

Я був до цього готовий як військовий і морально, і фізично. Але переживав за сім'ю, за батьків. Дружині Єлизаветі подзвонив і сказав виїжджати з Києва. Подзвонив батькам, вони сказали, що на Вінниччині все добре. Я вимкнув телефон і почав займатися функціональними обов'язками військового.

Зранку почався обстріл Києва крилатими ракетами, одна з них прилетіла неподалік, і ми зрозуміли, що війна вже тут. Я перевів позиції в посилену бойову готовність, нам по радіостанції передали, що зараз будуть пролітати два наших літаки в напрямку Чорнобиля і для них треба коридор. Азимут 0. Ми чекали. Чую, летять, гудуть, але з іншого боку, з азимуту 45-60, і чую, що гвинтокрил летить. Передав на старшого начальника, а він мені сказав, що гвинтокрилів у небі не повинно бути, по системі спостереження їх не бачать. Спостерігаємо. Інша позиція передає, що теж чують роботу гелікоптерів.

Я піднявся на двоповерхову будівлю і помітив, як через посадки далеко перескакують ворожі гелікоптери, ідуть під саму землю в нашому напрямку. Думаю, вони хотіли нас у кільце взяти, зайти з боку Києва, бо летіли в напрямку Київського моря, у бік Білорусі. Я це все побачив, устиг порахувати, передав: «Візуально вже спостерігаю ворожу авіацію, шість К-52». На що мені відповіли, що на планшеті нічого не бачать. І коли вони вже ввійшли в діапазон моєї роботи, я в радіостанцію викрикнув: «Фіксую ворожу авіацію К-52, відкриваю вогонь. Усім позиціям, хто бачить ворожу авіацію, — відкривати вогонь на ураження!» На що мені сказали: «Хто дав дозвіл на відкриття вогню?»

Через те що вони йшли дуже низько, програма «Віраж» їх не могла зафіксувати й командування, яке сиділо в штабі, не бачило ці гвинтокрили в програмі спостереження.

ЗНИЩЕННЯ ПЕРШОГО ГЕЛІКОПТЕРА

Раніше таких гелікоптерів не бачив, мабуть, їх мало хто бачив. Ці гелікоптери, наскільки знаю, брали участь у бойових діях у Сирії, в Іраку чи Ірані, більше їх росія ніде не застосовувала. І там ні один із цих бортів не був збитий, і росія це подавала так, що це «машина смерті», яка все нищить, а її не нищить нічого. Ми цей міф розвіяли.

Узяв переносний зенітно-ракетний комплекс «Ігла», там ракета в тубусі з тепловою головкою самонаведення, яку треба прицілити й супроводити в ціль. Я це все робив уперше, досвіду такого не було, бо тренувалися лише на макетах і навчальними, бо озброєння в нас тоді було небагато, ці ракети можна було ледь не на пальцях порухувати. Переживав, що не попаду, що щось піде не так і випущу ракету в нікуди.

Усе було швидко. Узяв першу ракету й зробив пуск по гелікоптеру К-52, після чого він вибухнув у повітрі. І вже мої позиції почали відкривати по них вогонь, а вони почали нас обстрілювали. Страшно було, коли вони почали стріляти, а коли рухалися на нас, страшно не було, навіть цікаво було — я так багато гвинтокрилів ніколи не бачив.

Було ясно, що вони не летять до нас із хлібом-сіллю. Або він тебе, або ти його — іншого вибору немає. Вирішив бити на ураження першим, щоб було більше шансів на виживання. Треба з холодною головою, не на паніці прийняти рішення, а там уже, як командир казав, під час бойових дій кожне рішення правильне.

Коли влучив, то зрозумів, що все буде нормально, працювати буду, побіг, узяв другу ракету й уже віддавав команди особовому складу, що їм робити. Того ранку я збив один гелікоптер, а інший підбив. Бачу в Інтернеті, що такий гелікоптер коштує десь 16 мільйонів доларів. Я уразив два. А ми з хлопцями того ранку знешкодили шість. Ось така математика.

Коли я збив перший гелікоптер, у військових покращився морально-психологічний стан, тому що всі ж розповідали, що їх збити не можна, а виявляється — можна. І хоча всі думали, що це буде «футбол в одні ворота», а вийшло так, що ми навіть такою маленькою командою майже на рівні воювали.

Особовий склад теж почав відкривати вогонь з великокаліберного кулемета. Ракети вже закінчилися, а російська авіація летіла й летіла...

Зібрав весь особовий склад, ми перебігали з місця на місце. Був я і група з десяти військовослужбовців, частина з них були контрактниками, частина — строковиками.

СТРАХ

Найбільше боявся загинути в перший день повномасштабного вторгнення. Кажу хлопцям: не страшно завтра, не страшно післязавтра, страшно сьогодні, тому що це перший день, а попереду нас чекає ще багато історій; хочеться побачити, чим воно закінчиться і що буде далі. І ще дуже переживав, щоб вивести своїх людей і щоб усе було добре з особовим складом.

ТОЙ РАНОК НА «АНТОНОВА»

Наші позиції були на самому аеропорту «Антонов», літаки «Мрія» і «Руслан» стояли в ангарах, і, коли російські гелікоптери залетіли, вони відразу почали стріляти туди й в адмінбудівлі, все почали нищити, щоб зробити плацдарм для висадки.

Нам надійшла команда на відхід з аеропорту, бо 72-га бригада Збройних сил України «Чорні Запорожці» мала відкрити артилерійський вогонь по злітній смузі та живій силі противника. Ми почали відступати з аеродрому. Перелізли через високий паркан, я зібрав у траншеї особовий склад і зрозумів, що немає двох строковиків. Заходилися їх шукати, я переліз через паркан назад, на «Антонов», щоб шукати там. По мені почав стріляти російський десант, який там висадився, а я по ньому — зі стрілецької зброї. Вони всі були «бурятської зовнішності»: низенькі, маленькі. Один із товаришів їх як побачив, то каже: «Та як по них стріляти? Він стоїть, а таке враження, що на коліно присів, — як потрапити?». Нічого, кажу, стріляй влучно.

Лукав хлопців, як тільки міг, а вони не відгукувалися, ніде їх не видно. Іде стрілянина. Кричу, чекаю — без відповіді. Можливості зайти на позицію вже не було, адже противник її обстрілював. Час ішов не на нашу користь, адже з хвилини на хвилину мав розпочатися артобстріл злітної смуги. Вирішив, що їх немає.

ПОЛОНЕНІ

Увечері, коли росіяни скинули перший список полонених, я побачив, що вони в полоні. І для мене це

було радісно, що вони живі, хоч і в полоні. І в перший же обмін їх повернули.

Як дізнався, що вони вже тут, поїхав поспілкуватися. Де вони поділися, як я їх загубив? Хотів зрозуміти, бо звинувачував себе. Один із них сказав, що вони злякались і сховалися, чули, що я кричав, але не могли визирнути. Добре, що врешті без утрат минулося. Ми й досі з ними на зв'язку, спілкуємося.

Хлопці розповідали, що коли їх у полоні допитували, то питали: «Навіщо ви по нас стріляли?» Чомусь росіяни думали, що по них ніхто стріляти не буде, а зустрічатимуть радо. Вони ж злякались, коли гвинтокрили почали збивати, розгубилися і не знали, що робити.

ЗНАЧЕННЯ ПОСТРІЛУ

Думаю, що ми затримали росіян і в 72-ї бригади з'явилася можливість розгорнутися, висунутися. Можливо, якби нас не було там тоді, то вони могли б висадитися раніше, передислокуватися на техніку й поїхати на Київ. А це був час для виїзду людей, прийняття рішень військовими.

Думаю, якби в нас було трошки більше озброєння і людей, то було б ще краще, ще ефективніше: скільки було б ракет, стільки було б і збитих цілей.

Потім ми дізналися, що в росії підняли літаки з особовим складом, які мали зайти й сісти. Цю місію їм зірвали. І заїжджали вже потім російські військові технікою наземною, а це час, паливо, забезпечення, логістика. На це вони не розраховували, бо думали, мабуть, що все буде швидко, але ні. Техніка почала зупинятися в полях і лісах, бракувало палива.

ВЕЧІР 24 ЛЮТОГО

Ми відійшли, а заходили вже ССО, ГУР на штурми, нас перегрупували в Києві. Вже тоді було темно, десь дев'ята вечора, мій командир спитав, чи готовий я повернутися назад. Кажу, що готовий. Зібрав хлопців, які теж готові були виїжджати, але тільки контрактників. Їдемо, машина була без вікон. Відкриваються двері, я бачу, що стою на злітній смузі... в мене такий ступор, я відразу впав на коліно, понизив свій силует, але оглядаюся і бачу, що це не гостомельський аеродром. Це були «Жуляни». Думали, що росіяни спробують зайти туди, якщо не вийшло в Гостомель. Якийсь час були там, а потім нас забрали відбивати Гостомель, Бучу, Ірпінь, на оборону Гути-Межигірської.

ГОСТОМЕЛЬ ПІСЛЯ РОСІЯН

Коли відійшли російські війська з Київщини, то ми заїхали в Гостомель. Там було багато знищеної військової техніки, як нашої, так і російської, знищені будівлі, багато вбитих місцевих людей ще були на дорогах, потрощені й випалені будинки.

Це все побачити було якось неочікувано, бо кожна війна має вестися за правилами, коли воюють військові з військовими, це зрозуміло, але коли таке роблять російські військові з цивільними людьми, з інфраструктурою — навіщо? Думаю, що вони спробували зайти, зрозуміли, що не просунуться, і вже була ціль все що можна знищити, зруйнувати, мародерити, убивати, щоб їх запам'ятали надовго.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
<i>Сергій Фалатюк</i> ВІЙСЬКОВИЙ, ЯКИЙ ПЕРШИМ ЗБИВ РОСІЙСЬКИЙ ВЕРТОЛІТ НА ПІДЛЬОТІ ДО ГОСТОМЕЛЯ	6
<i>Юлія Пішта</i> БЕЗ ВАГАНЬ. ШВИДКИЙ ВИЇЗД З ГОСТОМЕЛЯ ІЗ ДІТЬМИ У ПЕРШУ ГОДИНУ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ.	17
<i>Тетяна Радченко</i> ЧОЛОВІК ТЕТЯНИ РАДЧЕНКО СТАВ ОДНИМ ІЗ ПЕРШИХ ВБИТИХ ЦИВІЛЬНИХ У ГОСТОМЕЛІ	25
<i>Каміла Малькова</i> МОЛОДА МАМА З ДИТИНОЮ НА РУКАХ	36
<i>Володимир Симоненко</i> КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ Й ХОЛОДНИЙ РОЗУМ — ЗАПОРУКА ВИЖИВАННЯ	44
ІСТОРІЯ МЕШКАНКИ ВІЙСЬКОВОГО МІСТЕЧКА	52
<i>Віра Арешина</i> ЯК ВІРА НЕ ВТРАЧАЛА ВІРИ	59
<i>Олександра Кондратьєва</i> ЯК ВИЖИТИ З НЕМОВЛЯМ?	71
<i>Світлана Мерза</i> ПЕКЛО НА БАЛАНІВЦІ	81
<i>Володимир Коваль</i> ТАМ, ДЕ ПОТРЕБУВАЛИ ДОПОМОГИ	102
<i>Павло Косуха</i> КОРІННИЙ МЕШКАНЕЦЬ ГОСТОМЕЛЯ, ЯКИЙ ЕВАКУЮВАВ ЛЮДЕЙ З УКРИТТЯ СКЛОЗАВОДУ	114

<i>Олексій Николаєнко</i> РЯТУВАЛЬНИК, ЯКИЙ ЕВАКУЙОВУВАВ ЛЮДЕЙ ІЗ ОКУПОВАНОГО ГОСТОМЕЛЯ	126
<i>Костянтин Чайка</i> З ВІРОЮ В МОЛИТВІ МАТЕРІ	138
<i>Вероніка Іщенко</i> ЯК ВИЖИВАЛА РОДИНА, В ЯКІЙ РАЗОМ БУЛИ 13 ЛЮДЕЙ ВІКОМ ВІД 2 МІСЯЦІВ ДО 84 РОКІВ	149
<i>Борис Харчук</i> ЗАРУЧНИКИ В ОКУПАЦІЇ	162
<i>Людмила Курінна</i> ЯК 75-РІЧНА ПЕНСІОНЕРКА РЯТУВАЛА ПОРАНЕНИХ	173
<i>Олена Юзвак</i> ЛІКАРКА З ГОСТОМЕЛЯ, ЩО ПЕРЕЖИЛА УСЮ ОКУПАЦІЮ, БУЛА В ПОЛОНІ Й ЧЕКАЄ СИНА З РОСІЙСЬКОЇ НЕВОЛІ	183
<i>Максим Максименко</i> РОЗСТРІЛЯНІ	195
<i>Тамара Саблук</i> НА ЩО РОСІЯНИ ПЕРЕТВОРИЛИ ЛІЦЕЙ БІЛЯ АЕРОПОРТУ І ВІЙСЬКОВЕ МІСТЕЧКО	207
<i>Дмитро Шелудько</i> ЦИВІЛЬНИЙ ЧОЛОВІК, ЯКОГО ТРИМАЛИ У ПОЛОНІ НА ГОСТОМЕЛЬСЬКОМУ АЕРОДРОМІ, А ПОТІМ ВИВЕЗЛИ ДО РОСІЙСЬКОГО СІЗО	221
<i>Леся Кулакова</i> “АНГЕЛ МІЙ ЗАВЖДИ ЗІ МНОЮ”	229
ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ. ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ В ГОСТОМЕЛІ	241